

**Slovácké divadlo: Vznik oblastní scény
v Uherském Hradišti a její první sezona – 1945/46**

Ročníková práce

Štěpán Klinkovský

2. ročník, Katedra divadelní vědy
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Vedoucí práce:

Mgr. Markéta Polochová, Ph.D.

Akademický rok:

2024/2025

Obsah

Úvod	2
1. Divadlo v Uherském Hradišti od počátku 20. století po vypuknutí Druhé světové války ...	3
2. Příprava zřízení oblastního divadla v Uherském Hradišti – 1943–1945	5
3. První sezona – 1945/1946.....	10
3.1. Divadelní provoz	10
3.2. Umělecký soubor a další pracovníci	11
3.3. Repertoár	13
3.4. Zhodnocení dramaturgie Slováckého divadla v první sezoně	16
4. Závěr	17
5. Obrazová příloha	18
Obr. 1 – svolání „Moravské Slovácko sobě a umění!“ (přepis)	18
Obr. 2 – výzva „Pomozte nám vybudovat Slovácké divadlo v Uh. Hradišti!“ (přepis) ..	19
Obr. 3 – plakát k premiéře <i>Její pastorkyně</i> 10. října 1945	19
Obr. 4 – dopis Gabriely Preissové Slováckému divadlu z roku 1945 (přepis)	20
6. Seznam použitých zdrojů	21

Úvod

Slovácké divadlo v Uherském Hradišti letos oslaví již 80. výročí svého založení. O vznik této profesionální scény v roce 1945, kdy mělo město přibližně deset tisíc obyvatel,¹ se zasadila skupina moravských (tedy nejen uherskohradištských) umělců, veřejných činitelů a dalších podporovatelů kulturního života. Za čelní představitele této skupiny bývají považováni Miloslav Láznička, Oldřich Lukeš a Josef Huška. Veřejnost na jejich iniciativu reagovala vesměs pozitivně, což mimo jiné dokládá výše finančního příspěvku na zřízení Slováckého divadla, složeného z darů soukromých i právnických osob, který byl vybrán v létě 1945 (viz kapitola 2) – samotný administrativní proces zřizování divadla byl nicméně značně komplikovaný. Situace ve státní správě byla bezprostředně po konci 2. světové války složitá a často nepřehledná, budovala se nová infrastruktura, změna střídala změnu a Lázničkův kolektiv musel na každý podnět z Prahy, respektive z Brna, pohotově zareagovat. S náročnými existenčními otázkami se divadlo pravidelně potýkalo i po svém vzniku; jednu dobu se uvažovalo o jeho přesunu do jiného moravského města, v letech 1950–1953 bylo dokonce sloučeno s Divadlem pracujících v Gottwaldově (dnešním Zlíně) a působilo jako jeho zájezdový soubor bez vlastní stálé scény.² Od roku 1953, kdy se Slovácké divadlo opět osamostatnilo, se jeho stálým působištěm stala uherskohradištská Sokolovna.³ V ní působí dodnes, produkuje oceňované inscenace a má rovněž nebývale silnou abonentskou základnu (několikrát překonalo hranici 8000 předplatitelů za sezonu).⁴ Bezpochyby si tak zaslouží pozornost veřejnosti laické i odborné. Osobně mám hned dvojí zájem na zpracování tohoto malého (byť zásadního) zlomku historie Slováckého divadla – jako student divadelní vědy i jako uherskohradištský rodák.

¹ ŠERÝ, Miloslav; HUBL, Richard; ODEHNAL, Jan; OPRAVIL, Zdeněk; SZCZYRBA, Zdeněk et al. *Uherské Hradiště, sociodemografický vývoj města a příčiny poklesu počtu obyvatel (studie)*. Olomouc: Univerzita Palackého, Katedra geografie, 2015. s. 6.

² HUŠKA, Josef (ed.). *K 25. výročí Slováckého divadla v Uherském Hradišti 1945-1970*. Uherské Hradiště: Slovácké divadlo, 1970. s. 17.

³ Tamtéž, s. 18.

⁴ SLOVÁCKÉ DIVADLO. *Rekord vyšel! Slovácké divadlo je jednosouborovým divadlem s největším počtem předplatitelů v republice!* Online. In: Slovácké divadlo, 29. 3. 2016.

1. Divadlo v Uherském Hradišti od počátku 20. století po vypuknutí Druhé světové války

Historie divadelních aktivit v Uherském Hradišti se samozřejmě nezačala psát až se zahájením činnosti profesionálního divadla v roce 1945. Jeho vznik je pouze symbolickým dovršením předchozí divadelně-historické etapy a počátkem etapy následující – milníkem na ose dlouhodobého vývoje. V závislosti na dostupných pramenech lze předpokládat, že město zaznamenalo pravidelné uvádění divadelních představení nejpozději v polovině 17. století – to ve městě působil jezuitský řád, který využíval četbu a inscenování příslušných divadelních textů v rámci výuky svých žáků. Po ukončení činnosti jezuitů v roce 1773 se divadlo do Uherského Hradiště vrátilo až díky kočovným divadelním společnostem, nejprve německým a později i českým.⁵

Divadelní – či obecněji performativní – produkce v Uherském Hradišti v prvních dekádách 20. století lze rozdělit na dva proudy. Na jedné straně ve městě působilo několik amatérských uměleckých uskupení. Na straně druhé město stále navštěvovaly kočovné divadelní společnosti a zájezdy sem podnikaly také soubory se stálou scénou.

Roku 1897 byl založen Divadelní odbor Měšťanské besedy, jenž byl záhy přejmenován na Spolek divadelních ochotníků.⁶ Na městském kulturním životě se podílel spolu s pěveckým sborem Svatopluk, Slováckou filharmonií či sborem Moravských učitelů.⁷ Se vznikem První republiky zahájily svou činnost kabaret Modrá lucerna (1918)⁸ a divadelní odbor Sokola

⁵ JANOŠKOVÁ, Alena. *České kočovné divadelní společnosti v Uherském Hradišti v letech 1863 - 1918*. Diplomová práce. Vedoucí práce Jiří Štefanides. Olomouc: Univerzita Palackého, Filozofická fakulta. 2010. s. 16.

⁶ JANÍKOVÁ, Miloslava (ed.). *Almanach Slováckého divadla Uherské Hradiště: Slovácké divadlo Uherské Hradiště 1945-1995*. Uherské Hradiště: Slovácké divadlo, 1995. s. 7.

Srovnejte s: HLOŽKOVÁ, Hana; JANÍKOVÁ, Miloslava; SLACHOVÁ, Naděžda; STRÁNSKÝ, Igor a ŠULAJOVÁ, Iva. *Almanach Slováckého divadla Uherské Hradiště: Slovácké divadlo Uherské Hradiště 1995-2005*. Uherské Hradiště: Slovácké divadlo, 2005. s. 6.

⁷ JANÍKOVÁ, 1995, s. 7.

⁸ VODIČKA, Libor. Zdeněk Pilát: Modrá lucerna: kniha o kabaretu v Uherském Hradišti. *Theatralia*, roč. 14 (2011), č. 2, s. 269-270. ISSN 1803-845X.

(1923).⁹ Sbor Svatopluk pak ve spolupráci s Modrou lucernou uvedl řadu operetních kusů, např. *Polskou krev* (Oskar Nedbal), *Revizora* (Karel Weis), *Krásnou Helenu* (Jacques Offenbach) nebo *Terezinu* (Oscar Strauss).¹⁰

Cestující divadelní soubory do Uherského Hradiště přivážely jak tituly ověřené časem, tak soudobé české i zahraniční novinky (H. Ibsen, G. Hauptmann, L. N. Tolstoj, G. B. Shaw ad.). Nejvlivnějšími z těchto souborů byly bezpochyby Národní divadlo v Brně (to ještě před vznikem samostatného Československa přijelo v letech 1892, 1898, 1902, 1905, 1906, 1910 a 1917)¹¹ a Pražské národní divadlo (1918).¹² Ostravské Divadlo moravských měst (taktéž soubor s kamennou scénou) do města zavítal v letech 1909 a 1911.¹³

Z kočovných společností, které do Uherského Hradiště v 1. polovině 20. století zajížděly, jmenujme kupříkladu společnost Aloise Janovského, společnost Bedřicha Jeřábka, společnost Václava Choděry či společnost Františka Trnky.¹⁴ Poslední zmíněná místním divákům roku 1892 poprvé představila drama *Její pastorkyňa* Gabriely Preissové – hru, jež v historii uherskohradištského divadla zaujímá zvláštní místo (viz kapitola 3).

Představení se konala ve čtyřech sálech: v městské Redutě (části komplexu bývalé jezuitské koleje), v Měšťanské besedě, Sokolovně (ta byla již v první půli 20. století vybavena jevištěm s točnou) a v Lidovém domě na Mariánském náměstí (spravovaném tělovýchovnou jednotou Orel).¹⁵ Vyjma Měšťanské besedy, jejíž budova v současnosti slouží potřebám základní školy, se v těchto zařízeních konají kulturní akce dodnes.

⁹ HLOŽKOVÁ et al., 2005, s. 6.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ JANOŠKOVÁ, 2010, s. 44-45, 61-64, 85.

¹² Tamtéž, s. 87.

¹³ Tamtéž, s. 81-82.

¹⁴ Tamtéž, s. 39-43, 57-60, 70-75, 79-80.

¹⁵ Tamtéž, s. 93. HLOŽKOVÁ et al., 2005, s. 7.

2. Příprava zřízení oblastního divadla v Uherském Hradišti – 1943–1945

Miloslav Láznička byl osobností obdařenou nadáním v nejedné oblasti. Narodil se roku 1905 v Jihlavě, dospíval však v Brně, kde také absolvoval gymnázium. V letech 1924 – 1931 se věnoval studiu medicíny na Masarykově univerzitě, jež úspěšně zakončil získáním titulu MUDr.¹⁶ Už během studií se spřátelil s Oldřichem Lukešem, navštěvujícím toho času brněnskou konzervatoř, a Josefem Huškou, posluchačem Filozofické fakulty. S Lukešem se tehdy zapojil do činnosti studentského literárního kroužku.¹⁷ V lednu 1940 Láznička nastoupil na interní oddělení Zemské nemocnice v Uherském Hradišti, kde byl zakrátko jmenován primářem.¹⁸ V tomto období se opět spojil s Oldřichem Lukešem i Josefem Huškou, aby společně projednali myšlenku založení profesionálního divadla na Moravském Slovácku. Hlavní podnět k tomuto kroku popsal Josef Huška ve své retrospektivě takto:

„Touhy po hodnotném krajo­vém divadle se začaly proje­vovat již za první republiky, kdy jsme též jas­ně cítili, jak je náš kraj záměrně ochuzován a zanedbáván hospodářsky i kulturně. (...) Ještě palčivěji se tento požadavek projevoval za okupace. U kulturních pracovníků, pokrokové inteligence Slovácka a u lidových návštěvníků divadla roste zájem mít konečně své oblastní divadlo, zvláště když na Moravě vznikla první oblastní divadla: v roce 1940 v Třebíči Horácké divadlo a v roce 1942 v Hranicích Beskydské divadlo.“¹⁹

Ředitelem Beskydského divadla byl tehdy právě Oldřich Lukeš. M. Láznička zastával funkci místopředsedy uherskohradištského Spolku divadelních ochotníků a Josef Huška působil hned v několika amatérských spolcích v oblasti Slovácka. Roku 1943 se v Lázničkově kanceláři začaly konat soukromé schůzky, jejichž účelem bylo plánování konkrétních kroků

¹⁶ FROLCOVÁ, Milada. Lékař, který stál u zrodu divadla. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*. 2025, č. 2, s. 28.

¹⁷ LÁZNIČKA, Miloslav. *Slovácké divadlo ve vzpomínkách*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1987. s. 7.

JANÍKOVÁ, 1995, s. 7.

¹⁸ Lékařství se Láznička věnoval jak z hlediska praktického, tak po stránce vědecké. Během svého života sepsal přes sto odborných textů. Vydal učebnici laboratorní hematologie. FROLCOVÁ, 2025, s. 28.

¹⁹ HUŠKA, 1970, s. 8.

ve věci zřízení divadla.²⁰ Počítalo se přitom s tím, že samotná realizace bude moci proběhnout až po skončení nacistické okupace. Jednání se účastnili i další zástupci moravské inteligence: prof. MUDr. Ludvík Havlásek, ředitel Městské spořitelny Vladimír Červinka, akademický malíř Jiří Heřman, MUDr. Dimitrij Jílek, PhMr. Jan Neumann a Ing. František Urban.²¹

Úkolem O. Lukeše bylo navrhnout vnitřní strukturu divadla a vytipovat nadějně adepty pro herecký soubor. J. Huška se poohlížel po provozovateli scény. Ta měla dle původního plánu sídlit v městské Redutě. Aby se však Reduta mohla stát plnohodnotnou divadelní budovou, bylo třeba provést její rekonstrukci. M. Láznička proto do Uherského Hradiště pozval architekty Lubomíra a Čestmíra Šlapetovy na odbornou konzultaci. Ti potvrdili, že je Reduta pro divadelní provoz vhodná, a souhlasili zároveň s tím, že projekt rekonstrukce sami vypracují.²² Brněnský památkový úřad k tomu poskytl potřebné povolení a přislíbil vysoký finanční příspěvek.²³ Ing. Urban, který působil ve stavební firmě Renner v Uherském Brodě (ta měla práce provést), odhadoval, že by rekonstrukce měla trvat přibližně 3-4 měsíce.²⁴ Dne 24. února 1945 pak přivezli bratři Šlapetové hotový návrh rekonstrukce, za nějž objednavatelé zaplatili 180.000 korun ze soukromých sbírek. Přibližně v tuto dobu se také Lázničkův kolektiv ujistil, že jsou z jeho strany vykonány všechny nutné přípravy.²⁵

Miloslav Láznička se za okupace rovněž podílel na uskutečnění několika vystoupení známých umělců v Redutě. Spolu s předsedou Spolku divadelních ochotníků JUDr. Bohuslavem Papežem do Uherského Hradiště pozval Františka Kliku, uznávaného

²⁰ Tamtéž. LÁZNIČKA, 1987, s. 7. JANÍKOVÁ, 1995, s. 7.

²¹ HUŠKA, 1970, s. 8.

²² LÁZNIČKA, 1987, s. 7-8.

²³ Láznička ve dvou různých zdrojích uvádí dvě velmi rozdílné částky – nejprve 7 milionů korun, poté zase 1 milion korun. Vzhledem k tomu, že částka 1 milion je v druhém zdroji uvedena hned dvakrát, domnívám se, že je tento údaj důvěryhodnější.

LÁZNIČKA, 1987, s. 10.

Srovnejte s: JANÍKOVÁ, 1995, s. 8.

²⁴ JANÍKOVÁ, 1995, s. 8.

Srovnejte s: HUŠKA, 1970, s. 18.

²⁵ HUŠKA, 1970, s. 8.

představitele komických úloh, toho času působícího v Brně, jenž po boku ochotníků sehrál roli Harpagona v Molièrově *Lakomci* (duben 1944). Tato inscenace byla díky přízni publika odehrána dvakrát.²⁶ Brzy nato se mohlo místní obecnstvo setkat také s proslulým Otto Čermákem, držitelem Státní ceny za herecké (či dramatické) umění z roku 1928, již mu vynesla role Tuláka ve hře bratří Čapkových *Ze života hmyzu* v Národním divadle v Brně. S členy Spolku divadelních ochotníků se Čermák rozhodl nazkoušet drama *Císař z Portugalie* od Selmy Lagerlöfové a Paula Knudsena, v němž vystoupil v roli Jana Andersona (červen 1944). Výkony ochotníků byl příjemně překvapen. Spokojeno bylo rovněž obecnstvo, které si opět vyžádalo druhé uvedení. Ochotníci byli těmito zkušenostmi dle Lázničkových slov velmi povzbuzeni.²⁷

M. Láznička pak ještě pomohl zorganizovat koncert sólistů opery brněnského Zemského divadla (dříve Národního divadla), který se uskutečnil 7. října 1944 opět v Redutě. Tou dobou bylo Zemské divadlo (stejně jako Národní divadlo v Praze) nacisty uzavřeno. Jelikož nacisté rovněž zakázali vytápění veřejných místností, museli hosté v Redutě vystupovat v kabátech. Zájem o vystoupení byl nicméně velký – diváci zaplnili nejen hlavní sál, ale tísnil se také v předsálí Reduty. Ve svých pamětech M. Láznička zvláště upozorňuje na silný účinek árie „My cizinou jsme bloudili“ z Dvořákova *Jakobína*.²⁸

Reorganizace sítě oblastních divadel začala již měsíc po skončení 2. světové války, v červnu 1945. Lázničkův kolektiv se tehdy dozvěděl z novin, že celé Moravské Slovácko má být dle nového rozdělení součástí zájezdového rajónu Horáckého divadla. Oldřich Lukeš se proto v doprovodu MUDr. D. Jílka vypravil do Prahy za Zdeňkem Nejedlým, ministrem školství a národní osvěty, jenž povolil, aby byla stálá oblastní scéna zřízena také v Uherském

²⁶ LÁZNIČKA, 1987, s. 9. JANÍKOVÁ, 1995, s. 7.

²⁷ Láznička v jednom zdroji referuje o „Císaři z Portugalie“ od Selmy Lagerlöfové a Paula Knudsena, v jiném zase o „Císaři chudých“ od Selmy Lagerlöfové a „Pavla Krutena“. Plakát k inscenaci mluví ve prospěch první možnosti. Obdobná situace nastává v případech zmínek o státním ocenění z r. 1928, které O. Čermák získal – jednou je řeč o „státní ceně za herecké umění“, podruhé o „státní ceně za dramatické umění“.

LÁZNIČKA, 1987, s. 9-10, 47.

Srovnejte s: JANÍKOVÁ, 1995, s. 7.

²⁸ LÁZNIČKA, 1987, s. 8-9. JANÍKOVÁ, 1995, s. 7-8.

Hradišti. Ministerstvo zároveň rozhodlo, že scéna ponese název „Slovácké divadlo“ a nikoli „Divadlo Moravského Slovácka“, jak navrhovala skupina okolo M. Lázníčky.²⁹ Ta se názvu „Slovácké divadlo“ chtěla záměrně vyhnout, jelikož by tento mohl odrazovat potenciální diváky. V roce 1940 totiž v nedalekém Hodoníně několik měsíců působila jiná scéna se stejným názvem, založená „Národopisnou Moravou“ – organizací, jež úzce spolupracovala s německými okupanty. Ukázalo se, že obavy zakladatelů byly opodstatněné – zejména na jižním Slovácku budil název uherskohradištského divadla v první sezoně nedůvěru.³⁰

V souladu s aktuálními směrnicemi MŠNO souhlasily Okresní národní výbor i Městský národní výbor v Uherském Hradišti s tím, aby se provozovatelem Slováckého divadla stalo družstvo.³¹ Dne 12. června 1945 podepsali zástupci 4 Okresních národních výborů na Slovácku (Hodonín, Kyjov, Uherské Hradiště a Uherský Brod) a 4 Městských národních výborů (ze stejných měst) veřejné svolání s názvem „Moravské Slovácko sobě a umění!“ (viz Obrazová příloha). V něm uvádějí, jaký přínos pro region má Slovácké divadlo představovat. Dále prohlašují, že vznik této profesionální scény neohrozí činnost ochotnických spolků, naopak že tyto čeká příležitost se Slováckým divadlem spolupracovat.³² 25. června 1945 pak členové přípravného výboru Družstva Slovácké divadlo podepsali výzvu „Pomozte nám vybudovat Slovácké divadlo v Uh. Hradišti!“ (viz Obrazová příloha), v níž veřejnost požádali o finanční příspěvek na zřízení divadla.³³ Celková částka, již se díky této výzvě podařilo vybrat (od jednotlivců i organizací), činila přibližně 860.000 korun.³⁴

²⁹ HUŠKA, 1970, s. 8-9. LÁZNIČKA, 1987, s. 10.

³⁰ Ředitelem hodonínského „Slováckého divadla“ byl jistý Rudolf Nádhera. HUŠKA, 1970, s. 9.

³¹ Tamtéž. LÁZNIČKA, 1987, s. 11. JANÍKOVÁ, 1995, s. 8.

³² HUŠKA, 1970, s. 9-10.

³³ Tamtéž, s. 11.

³⁴ V almanachu Otakara Horkého z r. 1960 je uvedena částka 860.000 Kčs; v Huškově almanachu z r. 1970 stojí „téměř 900 000 Kčs“; Lázníčka v almanachu Janíkové z r. 1995 uvádí dokonce „1 000 000 Kč“. První varianta zdá se být nejpřesnější.

HORKÝ, Otakar. *Slovácké divadlo 1945-1960*. Uherské Hradiště: Slovácké divadlo, 1960. s. 4.

Srovnejte s: HUŠKA, 1970, s. 11.

Srovnejte s: JANÍKOVÁ, 1995, s. 8.

Kuriozní situace nastala při obsazování funkce ředitele divadla. Jeho uherskohradištská zakladatelé na místo od počátku plánovali dosadit O. Lukeše, který hodlal do souboru angažovat své svěřence z Beskydského divadla. Současně však do Hradiště přicestoval jistý Tomáš Bok, jehož ještě v červnu pověřili stejným úkolem v Praze – i tento s sebou přivezl vlastní ansámbl. Třetím uchazečem byl Miroslav Večeřa, jemuž ředitelský post svěřili zase v Brně. Vedení scény se (aniž došlo ke konfliktu) nakonec přece jen chopil O. Lukeš. První umělecký soubor Slováckého divadla utvořil jak ze svých, tak Bokových herců. Angažoval i několik místních ochotníků. Lukeš měl v divadle působit rovněž jako režisér a herec. Součástí divadla se stal také Miroslav Večeřa – jako jeho provozní ředitel i herec.³⁵

Představení se měla konat jak v Redutě, tak v Sokolovně.³⁶ Problém však představoval nedostatek skladovacích prostor pro jevištní techniku a ubytování pro herce. Pomocnou ruku divadlu nabídl MNV v Luhačovicích, který mu již v létě 1945 zapůjčil luhačovickou vilu Rusalka, v níž pak herci bydleli i zkoušeli. Tvůrčí činnost souboru zde zahájil O. Lukeš zkraje srpna zkoušením *Její pastorkyně* Gabriely Preissové.³⁷ Ještě tentýž rok pak MNV v Uherském Hradišti dal divadlu k dispozici chátrající budovu bývalého hotelu „Zelený strom“ na náměstí Rudé armády (dnešním Mariánském náměstí) v Uherském Hradišti, který hercům poskytoval další možnost ubytování.³⁸

³⁵ HUŠKA, 1970, s. 14-15. LÁZNIČKA, 1987, s. 10-11.

³⁶ HUŠKA, 1970, s. 18.

³⁷ HUŠKA, 1970, s. 14. LÁZNIČKA, 1987, s. 11.

³⁸ Před válkou patřil dům židovské rodině Lanzerových, jejíž členové byli odvečeni do koncentračních táborů. Nikdo z Lanzerových se po válce do Uherského Hradiště nevrátil, takže dům připadl městu. VOBECKÝ, Jiří; HOFFMANN, Karel; HOFFMANNOVÁ, Milada a SLACHOVÁ, Naděžda. *Malá scéna Slováckého divadla v Uherském Hradišti: 20 let*. Uherské Hradiště: Slovácké divadlo, 1998. s. 8-11.

Srovnejte s: HUŠKA, 1970, s. 18.

MĚSTSKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM UHERSKÉ HRADIŠTĚ. *Místo: Mariánské náměstí*. Online. In: Městské informační centrum Uherské Hradiště.

3. První sezona – 1945/1946

3.1. Divadelní provoz

Finální plán rekonstrukce městské Reduty předal městu Spolek Slovákckého divadla na jaře 1946. Předseda MNV JUDr. Bohuslav Papež se však nechal slyšet, že MNV nedopatřením nestihnul včas – k 1. květnu 1946 – podat oficiální žádost o povolení rekonstrukce Zemskému úřadu v Brně. Žádost tím pozbyla platnosti a Slovákcké divadlo tak zároveň přišlo o vyhlídku na obdržení dotace ve výši 1.000.000 korun, již mu Zemský úřad původně přislíbil.³⁹ Soubor divadla pak (až do roku 1953) v provizorním režimu dále využíval jak neopravenou Redutu, v níž však směl zkoušet nejvýše 4 hodiny denně a uvádět 4 představení měsíčně, tak Sokolovnu, která se časem stala jeho hlavním působištěm.⁴⁰

Již po zahájení provozu začal soubor divadla podnikat zájezdy do okolních obcí, včetně několika míst na Slovensku (Trenčín, Púchov, Nové Mesto ad.). To však současně přinášelo nejrůznější obtíže a výzvy. Většina zájezdových míst nedisponovala zcela vyhovujícími sály. Ani domluva na termínech nebyla bez komplikací. Zájezd S. D. byl někdy také narušen jinou akcí, jež se v dané obci právě konala (svatební slavnosti apod.). Herci se často oblékali a líčili v místních obytných prostorech. Scénograf musel již během příprav inscenace vzít do hry velikost zájezdových jevišť a uzpůsobit jim svůj konečný návrh scény. Divadlo mělo v začátcích rovněž nouzi o nejnutnější scénografický fundus a materiál. Kostýmy, nábytek i jiné předměty běžně získávalo darem od obyvatel Slovácka.⁴¹

Prvním předsedou přípravného výboru Družstva Slovákcké divadlo, čítajícího přes 30 členů, byl Jan H. Štěrbá. Po něm funkci vykonával M. Lázníčka. Brzy poté, co byly stanovy

³⁹ Jednalo se o téhož Papeže, který stál v čele uherskohradištského Spolku divadelních ochotníků. LÁZNIČKA, 1987, s. 10. JANÍKOVÁ, 1995, s. 8.

⁴⁰ HUŠKA, 1970, s. 18.

Srovnejte s: JANÍKOVÁ, 1995, s. 8.

⁴¹ Soubor se při zájezdech přepravoval nákladním autem, jehož zadní část byla přebudována na provizorní maríngotku, zastřešenou pomocí plexiskla. Během zimy byla maríngotka vyhřívána železnými kamny na koks (od tohoto riskantního způsobu vytápění bylo nicméně brzy nutné upustit). HUŠKA, 1970, s. 14-15. LÁZNIČKA, 1987, s. 34-35.

Družstva úředně uznány, však vydalo MŠNO v Praze v březnu 1946 směrnici, podle níž nemohlo již být provozovatelem divadla družstvo. Navrhlo pak, aby Slováké divadlo provozoval MNV v Uherském Hradišti. Reakce byla následující: 11. dubna 1946 byly na schůzi dřívějšího Družstva Slováké divadlo nepatrně pozměněny jeho stanovy tak, že se z něj nově stal spolek. Se souhlasem MNV se pak „Spolek Slovákého divadla“ stal oficiálním provozovatelem scény v říjnu 1946. Svou funkci poté de facto plnil až do roku 1949, kdy byl k 1. září rozpuštěn. Důvodem bylo vydání tzv. *Divadelního zákona* z 20. března 1948, prostřednictvím něhož zákonodárci apelovali na to, aby divadla pokud možno zřizovaly i provozovaly orgány územní samosprávy. Tak skončilo přibližně čtyřleté období té správy Slovákého divadla, v níž byli angažováni zástupci a kulturní referenti ONV i MNV ze všech 4 slováckých okresů i samotní členové divadla.⁴²

3.2. Umělecký soubor a další pracovníci

V první sezoně sestával umělecký soubor z 27-28 členů. Celkem pak Slováké divadlo zaměstnávalo 43 osob.⁴³ Josef Huška k souboru poznamenal:

„Byl to soubor velmi nesourodý, převládaly ženy, vesměs výborné herečky, avšak dobrých herců bylo málo. Divadlu velmi prospělo herecké umění Lukešovo a jeho rychlá práce režisérská. Někdy připravil hru třeba za týden. Bralo to nervy – především herečkám.“⁴⁴

K osobě Oldřicha Lukeše se Miloslav Láznička vyjádřil zase takto:

„Byl temperamentní, hbitý, bleskově pohyblivý, herecky dobře fundovaný. Jeho vkus byl obvykle vytříbený, zvláště při výběru her. Stávalo se však, že v jednom týdnu měl rozpracovány režie 3 her se souborem – to býval roztěkaný a podrážděný. Můj obdiv patřil

⁴² HUŠKA, 1970, s. 11-13. LÁZNIČKA, 1987, s. 11-12. JANÍKOVÁ, 1995, s. 8.

ČESKOSLOVENSKO. *Zákon 32/1948 Sb., kterým se vydávají základní ustanovení o zřizování divadel a o divadelní činnosti (divadelní zákon)*. In: Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé (10. 7. 1945 – 23. 8. 1948). 1948, částka 15, číslo 32, s. 5-7.

⁴³ Je možné, že ne všichni lidé, kteří ve Slovákém divadle v první sezoně působili, jím byli rovněž zaměstnáni. HUŠKA, 1970, s. 15.

⁴⁴ Tamtéž.

hercům. Po večerních zájezdech již v časných dopoledních hodinách nastupovali na zkoušky.“⁴⁵

Z členů uměleckého souboru, kteří ve Slováckém divadle strávili celou první sezonu, jmenuje Josef Huška následující:

Oldřich Lukeš (umělecký šéf, ředitel, herec), **Miroslav Večeřa** (provozní ředitel, herec), **František Bahník** (režisér, herec), **Veslav Makeš-Toman** (režisér, herec), **Milada Svobodová-Bauerová** (herečka), **Petr Mareš** (herec, režisér), **Miroslav Kouřil** (herec), **Atilia Macková** (herečka), **Jan Macek** (herec), **Žofie Vajgarová-Skočdoplová** (herečka a rekvizitářka), **Alena Zadáková** (herečka), **Alena Smíšková** (herečka), **Eliška Ziková** (herečka), **Vlasta Bartáková-Opálková** (herečka), **Květa Veinertová** (herečka), **Rudolf Veinert** (herec), **Míla Stará** (herečka a nápovědka), **Drahomíra Bartůňková** (herečka), **Božena Gutmanová** (herečka), **Josef Březina** (herec), **Zdeněk Řepa** (herec), **Ferdinand Syrovátka** (herec).⁴⁶

Necelou sezonu v divadle působili tito účinkující: **Josef Jánský**, **Vratislav Drábek**, **František Bárta**, **Renáta Svobodová** a **Karel Vinkler**.⁴⁷

Dramaturgem divadla byl sám **Josef Huška**.⁴⁸ Scénografii měli v sezoně na starosti **Jaroslav Staněk** (6 inscenací), **Antonín Vorel** (4 inscenace) a **Leopold Kotulán** (1 inscenace).⁴⁹

Z jevištních techniků a pracovníků dílen zmiňuje Huška **bratry Šumberovy**, **Otakara Neorala**, **Josefa Turčínka** a **Inocence Kučeru**. Šéfem výpravy byl **Leopold Kotulán**.⁵⁰

⁴⁵ JANÍKOVÁ, 1995, s. 9.

⁴⁶ V Huškově almanachu najdeme i podrobný seznam uměleckých pracovníků divadla v letech 1945-1970. Další podrobný seznam je uveden v almanachu Janíkové. HUŠKA, 1970, s. 15, 39-44. JANÍKOVÁ, 1995, s. 67-73.

⁴⁷ HUŠKA, 1970, s. 15.

⁴⁸ Tamtéž, s. 38.

⁴⁹ Tamtéž, s. 29. LÁZNIČKA, 1987, s. 99.

⁵⁰ HUŠKA, 1970, s. 15.

3.3. Repertoár

Premiéra vůbec první inscenace Slováckého divadla – *Její pastorkyně* v režii Oldřicha Lukeše – se konala 10. října 1945 v sále uherskohradištské Sokolovny. Ještě před začátkem promluvili k publiku Emil Žejglic (předseda ONV) a JUDr. Antonín Gregor (kulturní referent ONV). Josef Huška obecnostvo seznámil s uměleckými cíli divadla a O. Lukeš přítomným představil herce, účinkující v dané inscenaci. Gabriela Preissová, jež obdržela pozvání na premiéru, divadlu zaslala dopis (viz Obrazová příloha), v němž vyjádřila sympatie Slováckému divadlu i regionu jako takovému a uvedla, že se premiéry pro svůj pokročilý věk (83 let) a zdravotní stav nemůže zúčastnit. Její dopis byl otištěn v programu k představení.⁵¹

Role *Jenůfy* se v inscenaci ujala Alena Zadáková. Za nadstandardní lze označit etnografickou spolupráci, jež se projevila ve vizuální a hudební složce inscenace. Kostýmy divadlu zapůjčili manželé Potomákoví z Popovic u Uherského Hradiště, vlastníci rozsáhlou sbírku slováckých krojů. Sami pak také hercům pomáhali správně se do krojů obléknout.⁵² O hudbu se postaral národopisný soubor – tzv. Slovácký krúžek – z Kunovic u Uherského Hradiště, který v inscenaci sám účinkoval.⁵³ Premiéra údajně vzbudila nadšenou odezvu obecnosti, které ocenilo jak scénografii, tak přípravu herců a „čistotu slováckého dialektu“.⁵⁴

⁵¹ HUŠKA, 1970, s. 14. LÁZNIČKA, 1987, s. 13-14. JANÍKOVÁ, 1995, s. 9.

⁵² Láznička v jednom zdroji uvádí, že manželé Potomákoví byli z Podolí, v druhém uvádí, že byli z Popovic (obě vsi leží v blízkosti Uh. Hradiště). Bydleli v Popovicích.

JANÍKOVÁ, 1995, s. 9.

DOBŘÝ DEN S KURÝREM. *Kroje popovického muzea*. Online. In: Dobrý den s kurýrem, 22. 5. 2011.

Srovnejte s: LÁZNIČKA, 1987, s. 14.

⁵³ Zatímco Láznička v almanachu Janíkové uvádí, že v inscenaci účinkovaly hned dva Slovácké krúžky – jeden z Kunovic a druhý z Uherského Brodu – tři jiné zdroje (včetně Lázničkových pamětí) naproti tomu uvádějí, že v této inscenaci vystoupil pouze soubor z Kunovic. Druhá možnost zdá se být správnou. Láznička si totiž pravděpodobně zaměnil *Její pastorkyni* ze sezony 1945/46 s pozdější inscenací *Její pastorkyně* ze sezony 1947/48 (rež. M. Večeřa) – právě v ní vystupovaly Slovácké krúžky z Kunovic a Uh. Brodu.

HUŠKA, 1970, s. 29. LÁZNIČKA, 1987, s. 99. HLOŽKOVÁ et al., 2005, s. 7.

Srovnejte s: JANÍKOVÁ, 1995, s. 9.

Srovnejte rovněž s: HUŠKA, 1970, s. 30. LÁZNIČKA, 1987, s. 101.

⁵⁴ LÁZNIČKA, 1987, s. 14.

V první sezoně uvedlo Slovácké divadlo celkem 11 inscenací, z nichž většinu režíroval Oldřich Lukeš.⁵⁵ Nejvydařenějšími inscenacemi byly dle Josefa Hušky *Její pastorkyňa*, *Nové vlajky*, *Kutnohorští havíři* a *Vězeň za dráty – K. L. Mauthausen*.⁵⁶ Slovácké divadlo od roku 1946 uvádělo rovněž literární pásma a inscenace s protifašistickou tematikou (spolupracovalo s Okresním výborem protifašistických bojovníků v Uherském Hradišti) – k této dramaturgické lince patřil právě i *Vězeň za dráty – K. L. Mauthausen*. Textovou předlohou pro toto literární pásmo byla stejnojmenná sbírka brněnského básníka Rajmunda Habřiny, který v díle reflektuje svou zkušenost z koncentračního tábora Mauthausen. Na titulní straně programu k inscenaci bylo otištěno vězeňské číslo, jež bylo Habřinovi v táboře přiděleno – 43053.⁵⁷

Seznam inscenací uvedených v sezoně 1945/1946 se základními podrobnostmi je uveden níže:⁵⁸

(1) Její pastorkyňa (Gabriela Preissová)

Premiéra: 10. 10. 1945 / celkem 42 repríz

Režie: Oldřich Lukeš

Výprava: Antonín Vorel

Národopisný soubor: Slovácký krúžek z Kunovic

(2) Zázračný kov (Vladimír M. Kiršon)

Premiéra: 31. 10. 1945 / 46 repríz

Režie: Oldřich Lukeš

Výprava: Antonín Vorel

(3) Nové vlajky (Čestmír Jeřábek)

Premiéra: 4. 12. 1945 / 15 repríz

Režie: František Bahník

Výprava: Jaroslav Staněk

⁵⁵ V almanachu Janíkové uvádí Láznicka 9 Lukešových režii, z jiných zdrojů ovšem vyplývá, že Lukeš v sezoně 1945/46 režíroval „pouze“ 8 inscenací. Zároveň je však třeba připustit možnost, že se Lukeš mohl částečně režijně podílet ještě na jedné ze zbývajících inscenací, třebaže nebyl do kolonky „režie“ zařazen.

HUŠKA, 1970, s. 29. LÁZNIČKA, 1987, s. 99. JANÍKOVÁ, 1995, s. 34.

Srovnejte s: JANÍKOVÁ, 1995, s. 9.

⁵⁶ HUŠKA, 1970, s. 15.

⁵⁷ LÁZNIČKA, 1987, s. 40, 71.

⁵⁸ HUŠKA, 1970, s. 29. LÁZNIČKA, 1987, s. 99. JANÍKOVÁ, 1995, s. 34.

(4) Vesnice žen (Alfréd Radok)

Premiéra: 3. 1. 1946 / 24 repríz

Režie: Oldřich Lukeš

Výprava: Jaroslav Staněk

(5) Jedenácté přikázání (František F. Šamberk)

Premiéra: 13. 2. 1946 / 14 repríz

Režie: Oldřich Lukeš

Výprava: Jaroslav Staněk

(6) Šťastný věk (Claude André Puget)

Premiéra: 22. 2. 1946 / 25 repríz

Překlad: Jiřina Šišková

Režie: Oldřich Lukeš

Výprava: Jaroslav Staněk

(7) Kutnohorští havíři (Josef K. Tyl)

Premiéra: 6. 3. 1946 / 45 repríz

Režie: Oldřich Lukeš

Výprava: Antonín Vorel

(8) Vězeň za dráty – K. L. Mauthausen (Rajmund Habřina)

Premiéra: 5. 4. 1946 / 14 repríz

Úprava a režie: Oldřich Lukeš

Výprava: Jaroslav Staněk

Hudba: Oldřich Halma

(9) Pygmalion (George B. Shaw)

Premiéra: 1. 5. 1946 / 10 repríz

Překlad: Karel Mušek

Režie: Veleslav Makeš-Toman

Výprava: Jaroslav Staněk

(10) Okénko (Olga Scheinpflugová)

Premiéra: 9. 6. 1946 / 27 repríz

Režie: Oldřich Lukeš

Výprava: Antonín Vorel

(11) Hastrmánek (Jan Naske)

Premiéra: 20. 6. 1946 / 10 repríz

Režie: Petr Mareš

Výprava: Leopold Kotulán

3.4. Zhodnocení dramaturgie Slováckého divadla v první sezoně

Programový cíl Slováckého divadla byl v provolání „Moravské Slovácko sobě a umění!“ avizován takto:

„Zřízením stálého krajevého divadla právě v době, kdy v očišťující revoluci ideové, hospodářské a kulturní dostává se řízení veškerého dění plně a organizovaně do rukou lidu, řeší okresní a místní kulturní referenti, za spolupráce celé kulturní veřejnosti, naléhavou kulturní záležitost v nové, svobodné, opravdu lidové republice. Již tím je dána ideová směrnice celého kulturního programu Slováckého divadla, totiž faktem, že divadlo vychází z lidu, patří jeho širokým vrstvám a nesmí se snížit ani k vulgárnosti, ani k estétství.“⁵⁹

Z uvedeného lze vyvodit, že divadlo mělo zájem inscenovat především takové texty, které bylo možno vztáhnout k tehdejší aktuální představě o národní (potažmo i regionální) identitě – prostřednictvím jejich uvádění měla být tato představa patrně dále rozvíjena. Tato myšlenková orientace se pak v dramaturgii první sezony zřetelně odráží. Hned osm z jedenácti uvedených titulů pochází od českých autorů a autorek. Je rovněž příznačné, že prvním uvedeným titulem byla právě *Její pastorkyňa* G. Preissové – jednak se děj hry odehrává na moravském venkově, jednak měla sama autorka hry úzké vazby na slovácký region. Repertoár dále zahrnuje díla dalších respektovaných národních umělců (např. J. K. Tyl, F. F. Šamberk, O. Scheinpflugová), texty reflektující národní historii (např. *Kutnohorští havíři*, *Vězeň za dráty* – K. L. Mauthausen), či dramata, jejichž hlavní postavy pocházejí z nižších sociálních vrstev (opět zmiňme *Její pastorkyňa*; tematicky sem lze zařadit i Shawův *Pygmalion*).

Návštěvnost jednotlivých inscenací dává nicméně tušit, že ideová stránka textových předloh nebyla nutně hlavním kritériem pro to, aby se inscenace stala divácky úspěšnou. Stejně důležitým mohlo být umělecké zpracování látky, zábavní aspekt dané inscenace, výkony jednotlivých herců apod. Populární komedie *Okénko* O. Scheinpflugové např. dosáhlo 27 repríz, zatímco Habřinův historicky aktuální *Vězeň za dráty* – K. L. Mauthausen se hrál pouze desetkrát. Nejhranějším titulem byl *Zázračný kov* sovětského autora Vladimira Kiršona (46

⁵⁹ HUŠKA, 1970, s. 10.

repríz), po něm následují Tylovi *Kutnohorští havíři* s 45 reprízami a *Její pastorkyňa* G. Preissově s 42 reprízami. Co se počtu uvedení týče, nastává mezi těmito třemi inscenacemi a zbytkem repertoáru znatelný pokles – žádná z ostatních inscenací nedosáhla třiceti repríz. Připomeňme si, že z hlediska celkové kvality vyzdvihoval Josef Huška vedle *Její pastorkyně* a *Kutnohorských havířů* také inscenace *Nové vlajky* a *Vězeň za dráty* – K. L. Mauthausen. Tyto se však s výraznějším zájmem obecnstva patrně nesetkaly.

4. Závěr

Když jsem se v zimním semestru začal seznamovat s materiály, souvisejícími se Slováckým divadlem, dozvěděl jsem se dvě podstatné skutečnosti. Zaprvé, rané historii Slováckého divadla nebyla od 80. let věnována žádná diplomová práce. Některé z prací pozdějších, které se Slováckým divadlem zabývají, obsahují kapitolku, v níž je toto období krátce shrnuto, středem badatelského zájmu autora však není. Dále jsem se mohl přesvědčit, že samotné materiály – nevyjímaje publikace, zahrnující texty zakladatelů divadla (M. Lázničky, J. Hušky) – se v nejednom bodě rozcházejí; tu méně, tu více. Často se také v jednom zdroji dočteme něco navíc, co v jiném nenajdeme. Proto je třeba tyto texty neustále srovnávat, poznamenat si výraznější nejasnosti a pečlivě selektovat údaje, které následně uvedeme ve vlastním textu. Věřím, že toto se také stalo smyslem (a potenciálním přínosem) mé ročníkové práce.

Založení Slováckého divadla a jeho první sezonu se v práci pokouším popsat takříkajíc ze všech stran – jako komplexní událost. Tento formát víceméně odráží charakter materiálů, které jsem nashromáždil. Na jednu stranu usiluji o to, aby byla tato práce svým způsobem čtivá – ostatně také Miloslav Láznička, Josef Huška i další pojímali svá pojednání o Slováckém divadle jako jakési odborné vyprávění, v němž chtěli obsáhnout co nejvíce aspektů existence této scény. Neméně mi však záleží na tom, aby byl text z hlediska faktografie co nejkonkrétnější a pokud možno přesný.

Prozatím mám v úmyslu věnovat se zvolenému tématu i ve své budoucí bakalářské práci. V tom případě by se text této ročníkové práce stal jejím základem.

5. Obrazová příloha

Obr. 1 – provolání „Moravské Slovácko sobě a umění!“ (přepis)⁶⁰

Moravské Slovácko sobě a umění!

Moravské Slovácko je jedním z nejpłodnějších kulturních krajů našeho státu, a to nejen v ohledu silných uměleckých jedinců, nýbrž i v projevech původního silného a krásného lidového umění. Přesto Moravské Slovácko postrádalo stálého krajoového divadla, které by mohlo dát v souladu s lidskými hodnotami výraz také tomuto širokému lidovému projevu.

Z tohoto důvodu porokovali o této naléhavé nutnosti dne 12. června 1945 na společné pracovní schůzi kulturní referenti Okresních a Místních národních výborů slováckých měst Hodonína, Kyjova, Uh. Brodu a Uh. Hradiště a jednomyslně se usnesli na zřízení stálého krajoového divadla se sídlem v Uh. Hradišti a s působností pro okresy Hodonín, Kyjov, Uh. Brod a Uh. Hradiště.

Tímto zřízením stálého krajoového divadla právě v době, kdy v očisťující revoluci ideové, hospodářské a kulturní do- stává se řízení veškerého dění plně a organizovaně do rukou lidu, řeší okresní a místní kulturní referenti, za spolu- práce celé kulturní veřejnosti, naléhavou kulturní záležitost v nové, svobodné, opravdu lidové republice. Již tím je dána ideová směrnice celého kulturního programu Slováckého divadla, totiž faktem, že divadlo vychází z lidu, patří jeho širokým vrstvám a nesmí se snížit ani k vulgárnosti, ani k estétství — slouží a bude sloužit všemu lidskému a spravedlivému, ale nebude posluhovat nikomu a ničemu.

Zřízením stálého divadla není nijak ořesena činnost ochotnictva. Naopak při vzájemné spolupráci dojde k vyšší úrovni celé divadelní kultury Slovácka. Kolektiv stálého divadla umocní nově získané poznatky ochotnických pracovníků, dá příležitost ochotnickým hercům vystoupit v technicky vyspělejším souboru, bude vůbec působit svou činností na vyšší technickou a uměleckou úroveň ochotnictva, nadané a schopné ochotníky bude přijímat do svého souboru. Při jasném uvědomění pracovních oblastí a úkolů vznikne radostná spolupráce, která sjednotí příslušníky obou proudů na spo- lečném programu široké divadelní kultury.

Organizační a hospodářskou základnou Slováckého divadla bude družstvo. Přípravnými pracemi pro vytvoření tohoto družstva byly pověřeny k tomu účelu vytvořené okresní divadelní rady se sídlem v Hodoníně, Kyjově, Uh. Brodě a Uh. Hradišti. Jim budou podřízeny místní divadelní rady, které za tím účelem budou zřizovány za pomoci osvětových a kul- turních referentů při každém místním národním výboru. Tyto místní divadelní rady, za pomoci a pod dohledem okres- ních divadelních rad, nechť provedou ihned široce založený nábor členů Družstva Slovácké divadlo v Uh. Hradišti. Okresní a místní kulturní referenti obraeují se jménem svých okresních a místních národních výborů na širokou naši veřejnost v důvěře a s přesvědčením, že myšlenka stálého krajoového Slováckého divadla nalezne v celé naší veřejnosti jak mravní, tak i materiální podporu a že společným úsilím všech podaří se nám vybudovat na našem Slovácku krajoové divadlo umělecky hodnotné a hospodářsky dostatečně finančně zajištěné.

Uh. Hradiště dne 12. června 1945

Za ONV v Hodoníně:
EMIL MADĚRA,
kulturní referent

Za ONV v Kyjově:
prof. JAROSLAV BĚLIČ,
kulturní referent

Za ONV v Uh. Brodě:
JAN KUNDRATA,
kulturní referent

Za ONV v Uh. Hradišti:
dr. ANTONÍN GREGOR,
kulturní referent

Za MNV v Hodoníně:
dr. K. HLAVÁČEK,
kulturní referent

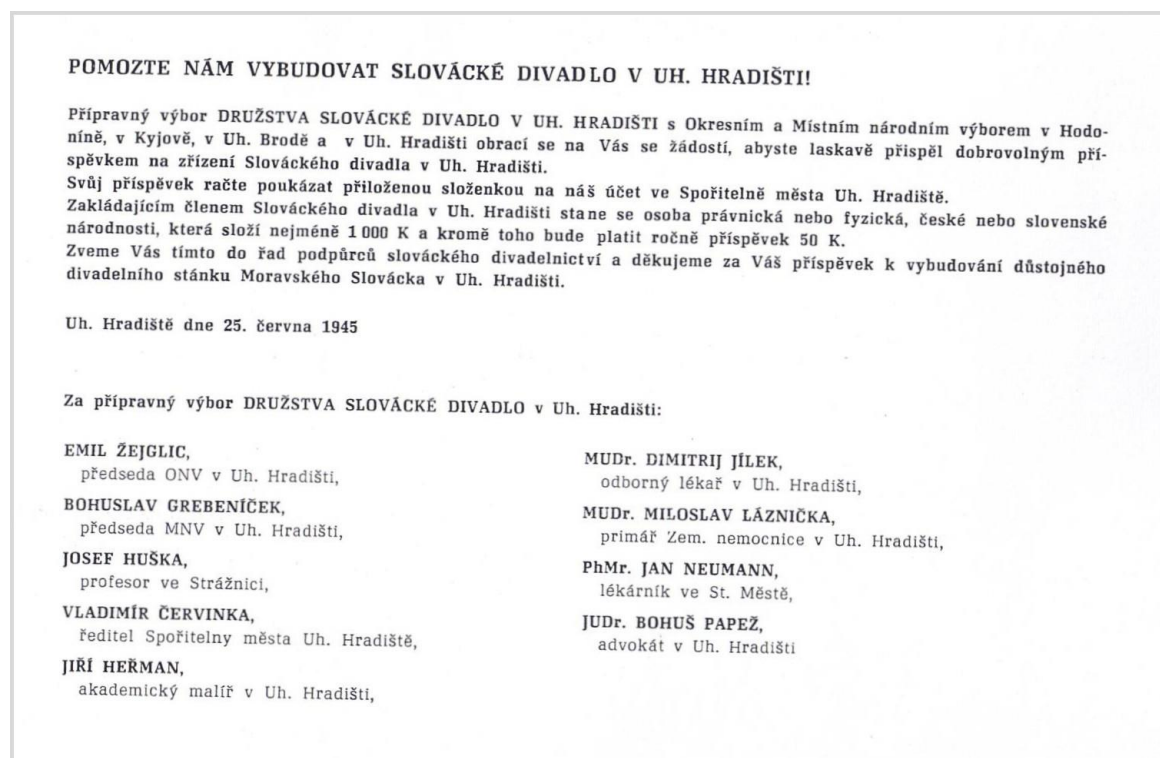
Za MNV v Kyjově:
FRANTIŠEK GOTTWALD,
kulturní referent

Za MNV v Uh. Brodě:
Msgre JAR. HLOBIL,
kulturní referent

Za MNV v Uh. Hradišti,
JAN ŠTĚRBA,
kulturní referent

⁶⁰ HUŠKA, 1970, s. 10.

Obr. 2 – výzva „Pomozte nám vybudovat Slovácké divadlo v Uh. Hradišti!“ (přepis) ⁶¹

Obr. 3 – plakát k premiéře *Její pastorkyně* 10. října 1945 ⁶²

⁶¹ HUŠKA, 1970, s. 11.

⁶² LÁZNIČKA, 1987, s. 51.

"Roztomilí přátelé!

Děkuji srdečně za Vaše pozvání a také za to, že jste zvolili moje drama k prvnímu představení Vašeho nadějného Slováckého divadla. Jak ráda bych k Vám přišla, ale já nebydlím ve Strážnici, tam jsem jen navštívila po dva roky vždy svého syna. Považte také, že v březnu již budu 84 let stará a nejsem tak dosti zdravá, abych mohla podniknout v těch nynějších těžkých časech cestování tak dlouhou a dalekou cestu do toho nezapomenutelného města, kde jsem jako host advokáta Panderlíka si na plese zatančila. Budu s Vámi děti v duchu.

Slovácko mě již okouzlo v době mého školního pobytu, kdy jsem jako jedenáctiletá prožívala jeden rok u strýce v

hodonínském cukrovaru a netušila jsem tenkrát, že budu jednou pomáhat ten krásný kraj budít. Zazdalo se mi opět při Vašich řádcích, jako bych se octla znovu na květnaté louce neb i dnes stále ještě před sebou vidím ty krásné pestré kroje, na kloboučkách šohajů jásející péra a voničky. Jako devatenáctiletá jsem se provdala do Hodonína za dobrého a něžného Jana Preisse, pokladníka tamního cukrovaru. Plně okouzlujících dojmů počala jsem psát povídky ze Slovácka a našla jsem také látku pro své první drama "Gazdina robe", kterou zanedlouho si vyžádal skladatel Foerster pro svoji operu "Eve". Posilněna úspěchem napsala jsem "Její pěstorkyni" z dojmů, kdy morevská selka utratila dítě své pěstorkyně, aby zachránila budoucnost své láskou vychovávané nevlastní dcery i svou hrdost. Rozpovídala jsem se a Vy chcete ode mne několik slov pro Vaše první představení.

Myslím, že postačí, když řeknu - Pozdravuji vroucně svoje herce a posluchače. Jsem v čase těžkého cestování do Uherského Hradiště v této chvíli velmi vzdálene, ale duchem budu s Vámi. Vašemu Slovácku vždy oddaně věrná

Gabriela Preissová"

⁶³ LÁZNIČKA, 1987, s. 13-14.

6. Seznam použitých zdrojů

ČESKOSLOVENSKO. *Zákon 32/1948 Sb., kterým se vydávají základní ustanovení o zřizování divadel a o divadelní činnosti (divadelní zákon)*. In: Sbíрка zákonů a nařízení republiky Československé (10. 7. 1945 – 23. 8. 1948). 1948, částka 15, číslo 32. 11 s. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1948/32?zalozka=text>. [navštíveno dne 2025-03-14].

DOBŘÝ DEN S KURÝREM. *Kroje popovického muzea*. Online. In: Dobrý den s kurýrem, 22. 5. 2011. Dostupné z: <https://www.idobryden.cz/spolecnost/kroje-popovickeho-muzea-14356.html>. [navštíveno dne 2025-03-14].

FROLCOVÁ, Milada. Lékař, který stál u zrodu divadla. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*. 2025, č. 2, s. 28.

HLOŽKOVÁ, Hana; JANÍKOVÁ, Miloslava; SLACHOVÁ, Naděžda; STRÁNSKÝ, Igor a ŠULAJOVÁ, Iva. *Almanach Slováckého divadla Uherské Hradiště: Slovácké divadlo Uherské Hradiště 1995-2005*. Uherské Hradiště: Slovácké divadlo, 2005. 78 s.

HORKÝ, Otakar. *Slovácké divadlo 1945-1960*. Uherské Hradiště: Slovácké divadlo, 1960. 22 s.

HUŠKA, Josef (ed.). *K 25. výročí Slováckého divadla v Uherském Hradišti 1945-1970*. Uherské Hradiště: Slovácké divadlo, 1970. 85 s.

JANÍKOVÁ, Miloslava (ed.). *Almanach Slováckého divadla Uherské Hradiště: Slovácké divadlo Uherské Hradiště 1945-1995*. Uherské Hradiště: Slovácké divadlo, 1995. 91 s.

JANOŠKOVÁ, Alena. *České kočovné divadelní společnosti v Uherském Hradišti v letech 1863 - 1918*. Diplomová práce. Vedoucí práce Jiří Štefanides. Olomouc: Univerzita Palackého, Filozofická fakulta. 2010. 143 s. Dostupné z: https://library.upol.cz/ar1-upol/cs/detail-upol_us_cat-

e0017694-ceske-kocovne-divadelni-spolecnosti-v-Uherskem-Hradisti-v-letech-1863-1918/.

[navštíveno dne 2025-03-05].

LÁZNIČKA, Miloslav. *Slovácké divadlo ve vzpomínkách*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 1987. 129 s.

MĚSTSKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM UHERSKÉ HRADIŠTĚ. *Místo: Mariánské náměstí*. Online. In: Městské informační centrum Uherské Hradiště. Dostupné z: <https://www.uherske-hradiste.cz/misto/marianske-namesti/>. [navštíveno dne 2025-04-06].

SLOVÁCKÉ DIVADLO. *Rekord vyšel! Slovácké divadlo je jednosouborovým divadlem s největším počtem předplatitelů v republice!* Online. In: Slovácké divadlo, 29. 3. 2016. Dostupné z: <https://www.slovackedivadlo.cz/novinka/rekord-vysel-slovacke-divadlo-je-jednosouborovym-divadlem-nejvetsim-poctem-predplatitelu-rep>. [navštíveno dne 2025-03-05].

ŠERÝ, Miloslav; HUBL, Richard; ODEHNAL, Jan; OPRAVIL, Zdeněk; SZCZYRBA, Zdeněk et al. *Uherské Hradiště, sociodemografický vývoj města a příčiny poklesu počtu obyvatel (studie)*. Olomouc: Univerzita Palackého, Katedra geografie, 2015. 127 s. Dostupné z: https://geography.upol.cz/soubory/lide/simacek/citace/ost/2015_Uherske-Hradiste_studie.pdf. [navštíveno dne 2025-03-05].

VOBECKÝ, Jiří; HOFFMANN, Karel; HOFFMANNOVÁ, Milada a SLACHOVÁ, Naděžda. *Malá scéna Slovákého divadla v Uherském Hradišti: 20 let*. Uherské Hradiště: Slovácké divadlo, 1998. 42 s.

VODIČKA, Libor. Zdeněk Pilát: Modrá lucerna: kniha o kabaretu v Uherském Hradišti. *Theatralia*, roč. 14 (2011), č. 2, s. 269-270. ISSN 1803-845X. Dostupné z: <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115958>. [navštíveno dne 2025-03-05].